

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

УДК 342.951.351.85.4(477)+342.725

doi: <https://doi.org/10.33270/01191101.43>

Ялова О. В. — кандидат юридичних наук, доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5167-5740>

Прийняття законопроекту № 5670-д «Про державну мову» в першому читанні: проблемні аспекти

Після прийняття Основного Закону 28 червня 1996 року постала необхідність законодавчого врегулювання функціонування та розвитку державної мови й інших мов в Україні. Проте закону про мовну політику чи окремих законів про державну мову й мови національних меншин не ухвалено донині. Упродовж 2017–2018 років у Верховній Раді України зареєстровано чотири законопроекти: № 5556 «Про мови в Україні»; № 5669 «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні»; № 5670 «Про державну мову»; № 8550 «Про загальні засади та принципи реалізації мовної політики в Україні». Парламент України 4 жовтня 2018 року прийняв у першому читанні законопроект № 5670-д «Про державну мову» (доопрацьований законопроект № 5670) за умови, що до другого читання його буде об'єднано із законопроектом № 5556. **Мета статті** полягає в тому, щоб на підставі характеристики мовної політики в Україні як недостатньо ефективною та обставин прийняття Верховною Радою України законопроекту № 5670-д у першому читанні обґрунтувати можливість його прийняття як закону без умови об'єднання з іншими законопроектами в частині, яка стосується порядку застосування інших мов. **Методологія.** Під час підготовки статті використано окремі загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, зокрема: історичний, філософсько-правовий, порівняльний, системний, функціональний, узагальнення. **Наукова новизна.** Основні наукові результати статті полягають у тому, щоб на підставі аналізу схвалених постановою Верховної Ради України від 22 травня 2003 року парламентських слухань «Про функціонування української мови в Україні», окремих рішень Конституційного Суду України, законів України про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин обґрунтувати твердження, згідно з яким прийняття законопроекту № 5670-д у першому читанні з умовою об'єднання його до прийняття в другому читанні та загалом як закону із законопроектом № 5556 відтермінує на невизначений час питання законодавчого врегулювання функціонування та розвитку державної мови в Україні. **Висновки.** У статті аргументовано доцільність прийняття законопроекту № 5670-д як закону. Водночас обґрунтовано необхідність підготовки та прийняття закону про мови національних меншин, який має бути узгоджений з положеннями прийнятого закону про державну мову та цілком відповідати положенням Європейської хартії за умови її перекладу з мов оригіналу (французької чи англійської) українською мовою та її повторної ратифікації.

Ключові слова: мова; українська мова; державна мова; мовна політика; законопроект; хартія.

Вступ

Актуальність порушеного питання зумовлена важливим значенням функціонування й розвитку державної мови на всій території України в умовах розбудови Української незалежної держави. Важливою складовою цього процесу є законодавче регулювання мовної політики.

Академік Іван Дзюба в передмові до перевидання свого суспільно значущого публіцистичного трактату «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (1998) констатував: «Не хочеться більше говорити про українську мову. Печаль. Стидоба. І часто – безнадія...» (Dziuba, 2005).

І справді, попри жалюгідний стан української мови в нашій країні на момент постановня її як незалежної держави, досі (а минуло вже понад 27 років!) не вдалося прийняти закон про всебічний розвиток української мови як державної. Не можна вважати таким Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року (Закон, 2012), оскільки за своїм змістом він, на наш погляд, був спрямований не

на розвиток української державної мови, а на забезпечення подальшого захисту російської мови в Україні. 23 лютого 2014 року Верховна Рада України його скасувала (за законопроектом, поданим ще 2012 року), а 28 лютого 2018 року Конституційний Суд України визнав його таким, що не відповідає Конституції України (зрозуміло, що конституційне подання народних депутатів України надійшло до Конституційного Суду тоді, коли зазначений Закон ще був чинним).

Нагальність проблеми інтерпретації сучасного українського законодавства та політики у сфері використання мови засвідчує наявність численних публікацій у наукових виданнях як вітчизняного, так і міжнародного рівнів. Наприклад, І. Ковалинська (Kovalynska, 2018) аналізує питання використання державної мови та мови меншин у навчальних закладах країни. Дослідник Б. Боурінг розглядає проблему державної мовної політики в політико-історичному контексті (Bowring, 2011). Натомість Т. Приступенко у своїх

дослідженнях презентує результати ретроспективного огляду мовної політики в Україні, аналізує законопроекти, що безпосередньо чи опосередковано стосуються питань національної, державної мови, її функціонування в суспільстві, передусім у засобах масової інформації, а також здійснює спробу визначити основні напрями державної мовної політики (Prystupenko, 2018).

Водночас П. Гриценко висвітлює роль української мови в процесі державотворення останніх двадцяти років, доводить складність

процесів мовної ідентифікації українців (Hrytsenko, 2018). Загальні положення мовної політики у сфері нормування та кодифікації стали предметом дослідження О. Селивестрової (Seliverstova, 2015).

Попри наявність численних напрацювань у цій сфері, нині бракує осмислення провадження державної вітчизняної політики сьогодення, зокрема проблемних аспектів прийняття законопроекту № 5670-д «Про державну мову».

Мета, завдання дослідження

Мета статті полягає в тому, щоб на підставі характеристики мовної політики в Україні як недостатньо ефективною та обставин прийняття Верховною Радою України законопроекту

№ 5670-д у першому читанні обґрунтувати можливість його прийняття як закону без умови об'єднання з іншими законопроектами в частині, яка стосується порядку застосування інших мов.

Виклад основного матеріалу

За роки незалежності України відбулися дві значущі події, коли суспільство сподівалося на закріплення законодавчого механізму функціонування та всебічного розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України та його ефективну реалізацію.

Першою подією стало рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень ст. 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її в навчальному процесі в навчальних закладах України (Rishennia, 1999).

Конституційний Суд України в мотивувальній частині рішення надав визначення державної (офіційної) мови, яку потлумачено як «мову, якій державою надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування у публічних сферах суспільного життя», зауваживши, що в Конституції України статус державної мови наданий українській мові. Це цілком відповідає державотворчій ролі української нації, що зазначено в преамбулі Конституції України, нації, яка історично мешкає на цій території, становить абсолютну більшість її населення й дала офіційну назву державі.

Конституційний Суд України вирішив, що положення ч. 1 ст. 10 Конституції України, за яким «державною мовою в Україні є українська мова», треба тлумачити так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України під час здійснення повноважень органами державної влади й органами місцевого самоврядування (мова актів, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені законом, а поряд з державною мовою під час здійснення повноважень місцевими органами

виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування можна використовувати російську й інші мови національних меншин у межах і порядку, що визначені законами України.

Крім того, Конституційний Суд України вирішив, що, з огляду на положення ст. 10 Конституції та законів України щодо гарантування застосування мов в Україні, зокрема в навчальному процесі, мовою навчання в дошкільних, загальних середніх, професійно-технічних та вищих державних і комунальних навчальних закладах України є українська мова; у державних та комунальних навчальних закладах поряд з державною мовою, відповідно до положень Конституції України, зокрема ч. 5 ст. 53, і законів України, у навчальному процесі можуть застосовувати та вивчати мови національних меншин (Rishennia, 1999).

Оскільки, згідно з ч. 3 ст. 150 Конституції України, Конституційний Суд України з питань, що належать до його повноважень, ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, вони є остаточними й оскарженню не підлягають, то мовна політика на підставі конституційних засад, проголошених Конституцією України, через зазначене рішення отримала, як вважають провідні вчені й відомі політики, важливе підтвердження та потужну підтримку, проте лише теоретичну, а практичні заходи реалізовано недостатньо.

Другою подією стали парламентські слухання «Про функціонування української мови в Україні» від 12 березня 2003 року, що одна з важливих і актуальних, на наше переконання, форм реалізації мовної політики в Україні за резонансом у суспільстві, у яких, крім народних депутатів, взяли участь знані в Україні вчені, керівники установ, політологи, соціологи, очільники полі-

тичних партій і громадських організацій, на яких було критично оцінено питання функціонування й розвитку української державної мови, висловлено чимало слухних пропозицій щодо їх поліпшення (Haliuk, 2003).

У схвалених постановою Верховної Ради України від 22 травня 2003 року Рекомендаціях парламентських слухань зазначено, що на двадцятому році незалежності українська мова як державна в Україні не набула належного поширення в усіх сферах суспільного життя. Мовна ситуація засвідчує, що лише задекларованості державного статусу української мови для повноцінного та незворотного утвердження її в усіх сферах суспільного життя недостатньо – необхідні механізми реалізації положень Конституції України щодо функціонування української мови, а також урегулювання питань, пов'язаних з удосконаленням юридичної відповідальності за порушення відповідних законів.

Вважаючи, що державна мовна політика в Україні має відповідати конституційним нормам, положенням відповідних міжнародно-правових зобов'язань України та стратегії державотворення; ураховуючи необхідність розроблення послідовного та виваженого підходу до розв'язання мовних проблем, недопущення політичних спекуляцій і міжетнічних конфліктів; констатуючи важливість збереження стабільності в державі; усвідомлюючи, що застосування мов у державі має стати чинником єднання, а не розбрату, – учасники парламентських слухань рекомендували, зокрема: створити в структурі центральних органів виконавчої влади центральний орган виконавчої влади з питань мовної політики, створити консультативно-дорадчу раду з питань мовної політики, підзвітну Президенту України, включивши до її складу провідних фахівців – представників галузевих інститутів Національної академії наук України; Верховній Раді України відкласти ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до прийняття Верховною Радою України закону України про розвиток і застосування мов в Україні, яким буде передбачено реальний механізм захисту й утвердження української мови як державної в усіх сферах суспільного життя та запровадити з 2004 року щорічні парламентські слухання, присвячені розвитку та функціонуванню української мови в Україні. Важливі й край необхідні для вирішення питань реалізації мовної політики в Україні, на наш погляд, заходи було рекомендовано здійснити Кабінету Міністрів України (Haliuk, 2003).

На жаль, минуло шістнадцять років після парламентських слухань (від 12 березня 2003 року), однак державна мова в Україні все-таки не набула очікуваного й бажаного поширення в усіх сферах суспільного життя, оскільки

важливі рекомендації щодо її функціонування органи держави проігнорували.

Зокрема, так і не було створено в структурі центральних органів виконавчої влади центрального органу виконавчої влади з питань мовної політики. Не підтримала Верховна Рада України положення щодо перенесення ратифікації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Парламент ратифікував Хартію вже 15 травня 2003 року (Zakon, 2003), тобто через два місяці після парламентських слухань, а парламентські слухання так і залишилися єдиним впливовим механізмом у посиленні ефективності здійснення мовної політики в Україні, хоча крайня необхідність у їх проведенні поставала, на наш погляд, неодноразово.

Зрештою, на початку 2017 року майже одночасно реєструють у Верховній Раді України три законопроекти щодо правового регулювання питань про державну українську мову й мови національних меншин: законопроект № 5556 «Про мови в Україні» тридцяти трьох народних депутатів України; законопроект № 5669 «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні» семи народних депутатів України та законопроект № 5670 «Про державну мову» тридцяти трьох народних депутатів України.

Улітку 2018 року було зареєстровано законопроект № 8550 «Про загальні засади та принципи реалізації мовної політики в Україні» народного депутата України Є. Мураєва.

Навіть побіжний аналіз цих законопроектів якісно виокремлював законопроект № 5670. Він, на наш погляд, ґрунтується на аналізі зазначених вище рекомендацій парламентських слухань, а також проектів концепцій державної мовної політики 2006, 2007, 2010 років, остання з яких була схвалена Указом Президента України. Законопроект № 5670 «Про державну мову» передбачає, на нашу думку, всі ті положення, на яких акцентували впродовж чверті століття провідні вчені України та які ефективно сприятимуть як реалізації вимог Конституції України, так і положень Висновку Венеціанської комісії «За демократію через право» щодо того, що особливі умови, які склалися в Україні, вимагають належних гарантій для збереження державної мови як інструмента єднання суспільства, і рекомендаціям цієї Комісії «українському законодавчому органу віднайти прийнятні способи підтвердження верховенства української мови як єдиної державної мови та вжити додаткових заходів для зміцнення її ролі в українському суспільстві».

4 жовтня 2018 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні законопроект № 5670-д «Про державну мову» (той самий № 5670, але суттєво доопрацьований). На перший погляд здавалося, що Українська держава

долучилася до широкого кола цивілізованих країн світу, що мають у своєму законодавчому полі закон про державну мову.

Водночас слід ураховувати, що законопроект № 5670-д прийнято з умовою його об'єднання із законопроектом № 5556 «Про мови в Україні». Аналіз законопроекту № 5670-д засвідчив, що прихильників такого об'єднання чимало як у Верховній Раді України, так і серед учених-юристів, інших категорій громадян, окремих політичних сил й організацій. Зокрема, відомий в Україні юрист І. Б. Усенко, здійснивши аналіз зареєстрованих за останні два роки у Верховній Раді України мовних законопроектів й виокремивши законопроект № 5670-д як «беззаперечний фаворит серед поданих законопроектів», дійшов висновку щодо його концептуальної неприйнятності та суттєвих юридичних недоліків (Usenko, 2017). Концептуальна неприйнятність полягає, передусім, у тому, що законопроект № 5670-д передбачає регулювання виключно державної мови в Україні, а не регулювання мов в Україні, тобто державної мови й мов національних меншин.

Вважаємо, що законопроект № 5670-д треба приймати як закон без умови його об'єднання з будь-яким іншим з поданих законопроектів. Проголосоване в першому читанні об'єднання законопроектів, тобто фактично підготовку закону про мови в Україні чи закону про мовну політику в Україні, може затягнути процес прийняття мовного закону ще на роки, оскільки потребуватиме широкого й глибокого використання одного з найважливіших міжнародно-правових актів, що регулює застосування мов і встановлює основоположні принципи збереження та розвитку національних мов, – Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, підписаної 5 листопада 1992 року в м. Страсбурзі (Франція) державами – членами Ради Європи (Usenko, 2018). Проте до окремих положень Хартії (Yevropeiska khartiia, 2006) і Закону України про її ратифікацію від 15 травня 2003 року висловили серйозні зауваження деякі політики та науковці України, зокрема В. А. Василенко, В. І. Малярєнко, Л. Т. Масенко та ін. З-поміж цих зауважень виокремимо лише одне – чинний український текст Хартії є перекладом з російської мови і спотворює окремі вимоги Хартії щодо забезпечення мовних прав меншин. Для прийняття закону про мови необхідно здійснити переклад Хартії українською мовою з мов оригіналу (англійська чи французька) і повторно її ратифікувати, однак це потребує часу.

Крім того, слід зауважити про деякі деталі прийняття Закону України про ратифікацію Хартії. Уперше він був прийнятий 24 грудня 1999 року (через десять днів!) після рішення Конституційного Суду України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України. Проте 54 народні депутати України звернулися

до Конституційного Суду України з клопотанням визнати цей Закон таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним).

Дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України констатував, що прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 року» 24 грудня 1999 року підписав Голова Верховної Ради України (мабуть, за історію незалежної України це був єдиний такий випадок!), і 30 грудня 1999 року його опубліковано в газеті «Голос України» (№ 244). Тобто зазначений Закон було підписано й офіційно оприлюднено з порушенням положень ст. 94 Конституції України.

Конституційний Суд України 12 липня 2000 року прийняв рішення № 9-рп, яким визнав цей Закон таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) і таким, що втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього рішення (Rishennia, 2000).

Повторно Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» було прийнято 15 травня 2003 року (Закон, 2003). Згідно зі ст. 2 цього Закону, положення Хартії застосовують до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської.

Зауважимо, що суть Європейської хартії, на думку деяких учених і політиків, яку ми поділяємо, полягає в захисті мов, яким загрожує зникнення.

Оскільки в кількох проектах закону про регіональні мови, які виносили на розгляд Верховної Ради України, пропонували до регіональних мов на певній території віднести ті, носії яких становлять 10 і більше відсотків від загальної кількості населення, то шанси потрапити до регіональних мов в Україні мали би російська і, можливо, ще одна–дві мови. Фактично ратифікація Хартії в Україні стала б, зазначають І. О. Кресін і В. А. Явір, механізмом просування мови, найпоширенішої та розвиненої в Україні (Kresina, & Yavir, 2008). Є підстави вважати, продовжують вони, що проголосований у такому вигляді закон про ратифікацію цього міжнародного документа був спрямований на посилення позиції російської мови, порівняно з українською. Ані парламент, ані ініціатори законопроекту не вдалися до детального аналізу мовної карти України. Вони автоматично класифікували регіональні або міноритарні мови як мови меншин, що населяють Україну. Прикметно, що закон про ратифікацію зрівнює зазначені 13 мов, хоча всі вони мають різний рівень розвитку й застосування. Більшість мов із цього переліку, зокрема білоруська, болгарська, молдавська, німецька, польська,

російська, румунська, словацька й угорська, не потребують посилення заходів підтримки, оскільки є офіційними у своїх державах. Тому їм у жодному разі не загрожує зникнення з мовної карти Європи.

Парадоксальною є ситуація, коли в переліку мов, які підпадають під дію Хартії, опиняються мови найчисельніших меншин. Насправді захисту потребують мови корінних і нечисельних народів – деякими з них розмовляє у світі лише кілька десятків людей. Саме вони внаслідок застосування в Україні Хартії, відповідно до прийнятого закону про її ратифікацію, можуть

цілком зникнути з мовної палітри Європи. Це караїмська, кримчацька, ромська мови. Вони не захищені жодним офіційним статусом, оскільки народи, які ними послуговуються, нечисельні й не мають власних державних або автономних територіальних утворень (Kresina, & Yavir, 2008).

Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15 травня 2003 року створив, на нашу думку, нові можливості для політичних спекуляцій у мовному питанні, які й надалі провокують нестабільність у країні.

Наукова новизна

На підставі аналізу схвалених постановою Верховної Ради України 22 травня 2003 року парламентських слухань «Про функціонування української мови в Україні», окремих рішень Конституційного Суду України, законів України про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин доведено, що прийняття

законопроекту № 5670-д у першому читанні з умовою об'єднання його до прийняття в другому читанні й загалом як закону із законопроектом № 5556 відтермінує на невизначений час питання про законодавче врегулювання функціонування та розвитку державної мови в Україні.

Висновки

Отже, законопроект № 5670-д «Про державну мову» доцільно приймати у другому читанні загалом без будь-яких положень про мови національних меншин. Водночас у процесі його підготовки до другого читання необхідно врахувати важливі пропозиції з інших законопроектів.

Крім того, Верховній Раді України варто обов'язково підготувати і прийняти закон про мови національних меншин, який цілком відповідав би положенням зазначеної вище Хартії та узгоджувався з положеннями прийнятого закону України про державну мову.

REFERENCES

- Bowring, B. (2011). *Language Policy in Ukraine: International Standards and Obligation, and Ukrainian Law and Legislation*. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1800254. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1800254>.
- Dziuba, I. (2005). *Internatsionalizm chy rusyfikatsiia? [Internationalism or Russification?]*. Kyiv: Kyievo-Mohylian. akad. Retrieved from <http://incognita.day.kiev.ua/ivan-dzyuba.-internacionalizm-chi-rusifikacziya.html> [in Ukrainian].
- Haliuk, T.M. (Ed.). (2003). *Oberezhno - mova! Materialy parlamentskykh slukhan u Verkhovnij Radi Ukrainy 12 bereznia 2003 roku [Beware - it! Materials of parliamentary hearings in the Verkhovna Rada of Ukraine on March 12, 2003]*. Kyiv: Parlament. vyd-vo [in Ukrainian].
- Hrytsenko, P. (2018). *Ukrainska mova: derzhavna i derzhavotvorcha [Ukrainian language: state and state-building]. Ukrainskyi informatsiyni prostir, Ukrainian Information Space, 1*. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.1.2018.141091> [in Ukrainian].
- Kovalynska, I. (2018). Modern Tendencies of Language Policy in Ukraine. *Technology Transfer: Innovative Solutions in Social Sciences and Humanities*. doi: <http://dx.doi.org/10.21303/2613-5647.2018.00624>.
- Kresina, I.O., & Yavir, V.A. (2008). Problemy implementatsii norm mizhnarodnogo prava u natsionalne zakonodavstvo pro movy [Problems of implementation of the norms of international law in the national language legislation. *Movna sytuatsiia v Ukraini: mizh konfliktom i konsensusom, The language situation in Ukraine: between conflict and consensus*, 190-204. Retrieved from <http://ipiend.gov.ua/publication/movna-sytuatsiia-v-ukraini-mizh-konfliktom-i-konsensusom> [in Ukrainian].
- Prystupenko, T. (2018). *Movna polityka Ukrainy: retrospektyvnyi ohliad za chasy nezalezhnosti derzhavy [Language policy of Ukraine: a retrospective review of the time of independence of the state]*. *Obraz, Image, 1*, 6-18. doi: [https://doi.org/10.21272/2415-8496-2018-1\(27\)-6-18](https://doi.org/10.21272/2415-8496-2018-1(27)-6-18) [in Ukrainian].
- Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiynym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhen statti 10 Konstytutsii Ukrainy shchodo zastosuvannia derzhavnoi movy orhanamy derzhavnoi vlady, orhanamy mistsevoho samovriaduvannia ta vykorystannia yii u navchalnomu protsesi v navchalnykh zakladakh Ukrainy (sprava pro zastosuvannia ukrainskoi movy): vid 14 hrud. 1999 r. No. 10-rp/99 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 51 people's deputies of Ukraine on the official interpretation of the provisions of Article 10 of the Constitution of Ukraine on the use of the state language by state authorities, local self-government bodies and its use in the educational process in educational institutions of Ukraine (case on the application of the Ukrainian language) from

- December 14, 1999, No. 10-rp/99]. (n.d.). *search.ligazakon.ua*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KS99010.html [in Ukrainian].
- Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 54 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Yevropeiskoi khartii rehionalnykh mov abo mov menshyn, 1992 r." (sprava pro ratyfikatsiiu Khartii pro movy, 1992 r.): vid 12 lyp. 2000 r. No. 9-rp/2000 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 54 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the Law of Ukraine "On ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages, 1992" (the case on the ratification of the Charter on Languages, 1992) from July 12, 2000, No. 9-rp/2000]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-00> [in Ukrainian].
- Seliverstova, O.A. (2015). Yazykovaia politika v oblasti normirovaniia i kodifikacii: sravnitel'no-sopostavitelnyi aspekt [Language policy in the field of rationing and codification: a comparative aspect]. *Voprosy sovremennoi nauki i praktiki, Questions of modern science and practice*, 4(58), 60-67. doi: 10.17277/voprosy.2015.04.pp.060-067 [in Russian].
- Usenko, I.B. (2017). Pravovyi status mov u Zakonoproektakh Verkhovnoi Rady Ukrainy 2017 roku [Legal status of languages in the Draft Laws of the Verkhovna Rada of Ukraine in 2017]. *Ukrainska mova v yurysprudentsii: stan, problemy, perspektivy, Ukrainian language in jurisprudence: state, problems, perspectives*: Proceedings of the 13th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, (Vols. 1), (pp. 24-30). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Usenko, I.B. (2018). Pravovyi status mov u Zakonoproektnykh robotakh Verkhovnoi Rady Ukrainy 2018 roku [Legal status of languages in the Drafting Laws of the Verkhovna Rada of Ukraine in 2018]. *Ukrainska mova v yurysprudentsii: stan, problemy, perspektivy, Ukrainian language in jurisprudence: state, problems, perspectives*: Proceedings of the 14th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, (Vols. 1), (pp. 25-27). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Yevropeiska khartiia rehionalnykh mov abo mov menshyn, Strasburh, 5 lystopada 1992 roku [European Charter for Regional or Minority Languages, Strasbourg, 5 November 1992]. (2006). Kyiv. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014 [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Yevropeiskoi khartii rehionalnykh mov abo mov menshyn": vid 15 trav. 2003 r. No. 802-IV [Law of Ukraine "On Ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages" from May 15, 2003, No. 802-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky": vid 3 lyp. 2012 r. No. 5029-VI [Law of Ukraine "On the Principles of State Language Policy" from July 3, 2012, No. 5029-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Bowring B. Language Policy in Ukraine: International Standards and Obligation, and Ukrainian Law and Legislation. 2011. March, 31. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1800254. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1800254>.
- Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ: Києво-Могилянська акад., 2005. С. 40. URL: <http://incognita.day.kiev.ua/ivan-dzyuba.-internacjonalizm-chi-rusifikaciya.html/>.
- Обережно – мова! Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 12 березня 2003 року / відп. за вип. Т. М. Галюк. Київ: Парлам. вид-во, 2003. 134 с.
- Гриценко П. Українська мова: державна і державотворча. *Український інформаційний простір*. 2018. № 1. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.1.2018.141091>.
- Kovalynska I. Modern Tendencies of Language Policy in Ukraine. *Technology Transfer: Innovative Solutions in Social Sciences and Humanities*. 2018. doi: <http://dx.doi.org/10.21303/2613-5647.2018.00624>.
- Кресіна І. О., Явір В. А. Проблеми імплементації норм міжнародного права у національне законодавство про мови. *Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом*. Київ, 2008. С. 190–204. URL: <http://ipiend.gov.ua/publication/movna-sytuatsiia-v-ukraini-mizh-konfliktom-i-konsensusom>.
- Пристапченко Т. Мовна політика України: ретроспективний огляд за часи незалежності держави. *Образ*. 2018. № 1. С. 6–18. doi: [https://doi.org/10.21272/2415-8496-2018-1\(27\)-6-18](https://doi.org/10.21272/2415-8496-2018-1(27)-6-18).
- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови): рішення Конституційного Суду України від 14 груд. 1999 р. № 10-рп/99. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KS99010.html.
- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 р.» (справа про ратифікацію Хартії про мови 1992 р.): рішення Конституційного Суду України від 12 лип. 2000 р. № 9-рп/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-00>.

- Селиверстова О. А. Языковая политика в области нормирования и кодификации: сравнительно-сопоставительный аспект. *Вопросы современной науки и практики*. 2015. № 4 (58). С. 60–67. doi: <https://doi.org/10.17277/voprosy.2015.04.pp.060-067>.
- Усенко І. Б. Правовий статус мов у законопроектах Верховної Ради України 2017 року. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2017 р.) : у 2 ч. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. Ч. 1. С. 24–30.
- Усенко І. Б. Правовий статус мов у законопроектних роботах Верховної Ради України 2018 року. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 29 листоп. 2018 р.) : у 2 ч. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. Ч. 1. С. 25–27.
- Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Страсбург, 5 листопада 1992 року : зб. док. Ради Європи, ратифікованих Україною. Київ, 2006. С. 423–440. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014.
- Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин : Закон України від 15 трав. 2003 р. № 802-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15>.
- Про засади державної мовної політики : Закон України від 3 лип. 2012 р. № 5029-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>.

Стаття надійшла до редколегії 29.11.2018

Yalova O. – Ph.D in Law, Associate Professor of the Department of Legal Documentation of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5167-5740>

On the Issue of Adoption of the Bill № 5670-d «About State Language» in the First Reading: Problem Aspects

Since the adoption of the Constitution of Ukraine on June 28, 1996, the need for legislative regulation of the functioning and development of the state language and other languages has emerged. However, the law on linguistic policy or individual laws on the state language and languages of national minorities has not been adopted yet. Between 2017 and 2018, next bills appear and are registered in the Verkhovna Rada of Ukraine: № 5556 «About Languages in Ukraine»; № 5669 «About the functioning of the Ukrainian language as a state language and the using procedure of other languages in Ukraine»; № 5670 «About the State Language»; № 8550 «About general principles and principles of the implementation of language policy in Ukraine». On October 4, 2018, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted in the first reading the bill № 5670-d «About the State Language» (revised Bill № 5670) with the condition of its unification to the second reading with Bill № 5556. The purpose of the article is based on the characteristics of language policy in Ukraine, the recognition of its society ineffective and the circumstances of the adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine of the bill № 5670-d in the first reading to justify the possibility of its adoption as a law without the condition of association with other bills in the part concerning the order of application of others as. During the preparation of the article used some general scientific and special-scientific methods of knowledge, in particular, historical, philosophical and legal, comparative, systemic, functional, generalization. The main scientific results of the paper are based on the analysis of the parliamentary hearings «On the functioning of the Ukrainian language in Ukraine» approved by the Verkhovna Rada of Ukraine on May 22, 2003, individual decisions of the Constitutional Court of Ukraine, the laws of Ukraine on ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages, that the adoption of the bill № 5670-d in the first reading with the condition of joining it before the adoption in the second reading and in general, as a law with the bill № 5556 postpone the issue for an indefinite time on the legislative regulation of the functioning and development of the state language in Ukraine. The article concludes that the Bill № 5670-d can be adopted as a law. At the same time, the necessity of preparing and adopting the law on the languages of national minorities, which would be in line with the provisions of the adopted law on the state language and fully comply with the provisions of the European Charter, provided that it is translated from the original language (French or English) into Ukrainian and re-ratified.

Keywords: language; Ukrainian language; state language; language policy; bill; charter.